

Toespraak herdenking Adopteer een Monument 16 april

Oorlogsmonument in Park Hofrust – Basisschool 't Prisma

Beste jongens en meisjes, dames en heren,

Vandaag staan we bij het monument aan Laan Hofrust, het 'Monument voor de Gevallen'. Dit monument is geadopteerd door jullie school, openbare daltonbasisschool 't Prisma. Jullie school is dit jaar zelfs al veertig jaar verbonden aan het monument. Dat jullie hier al zo lang bij betrokken vind ik bijzonder en waardevol. Ik vind het mooi dat jullie deze herdenking dit jaar opnieuw hebben georganiseerd. Door hier samen te herdenken, leren we samen over de Rijswijkse oorlogsgeschiedenis. Zo zorgen we er samen voor dat we niet vergeten wat er is gebeurd.

Het 'Monument voor de Gevallen' is onthuld in 1949, vier jaar na de Tweede Wereldoorlog. Zoals jullie kunnen zien, staan er veel verschillende namen op de beide zijden van het monument. Dat zijn de namen van militaire slachtoffers en verzetsstrijders die zijn omgekomen. Na 1949 zijn er twee plaquettes toegevoegd, voor de slachtoffers van de Holocaust en de gevallen in voormalig Nederlands-Indië. Aan de voorkant zie je een QR-code, als je die scant kun je de namen van de Rijswijkse Joodse slachtoffers lezen.

Dat zijn meer dan 250 slachtoffers. Zij zijn allemaal vermoord tijdens de Holocaust. Alleen maar omdat ze Joods waren.

Dit monument laat zien dat de Tweede Wereldoorlog heel veel verschillende slachtoffers heeft gemaakt, met uiteenlopende verhalen. Al die verhalen zijn het waard om uit te zoeken.

We herdenken en vieren dit jaar dat we 80 jaar vrij mogen zijn. In Rijswijk hebben we een programma '80 jaar vrijheid in Rijswijk gemaakt', samen met onze inwoners. We organiseren verschillende bijeenkomsten, herdenkingen en vieringen. Voor 80 jaar vrijheid worden ook Rijswijkse oorlogsverhalen onderzocht, opgeschreven en op de

website van de gemeente gepubliceerd. Zelfs na 80 jaar zijn er nog nieuwe verhalen te ontdekken en te onderzoeken.

Alle mensen van wie de namen op dit monument staan, hebben een verhaal. Zo kunnen jullie de namen van de broers Piet, Pim en Nol Breebaart zien aan de linkerkant van het monument, evenals die van Albert Kleijn. Zij zaten in dezelfde verzetsgroep en hebben de oorlog niet overleefd. Bram Breebaart, de broer van Piet, Pim en Nol, overleefde de oorlog wel. Tijdens een lezing afgelopen december vertelde zijn zoon Pim Breebaart het verhaal van zijn ooms en hun vriend Albert Kleijn.

Hij vertelde hoe de jongens de 'Verzetsgroep Breebaart' oprichtten, met uiteindelijk 25 leden. De verzetsgroep maakte stiekem foto's van Vliegveld Ypenburg die ze naar Engeland stuurden, gaven onderduikers onderdak en overvielen kantoren voor voedselbonnen. Op 12 december 1944 werden de broers en de vriend opgepakt in het huis van de familie Breebaart in Rijswijk. Zij zijn gedeporteerd naar concentratiekampen in Duitsland en nooit meer teruggekomen. Hun broer Bram, de vader van Pim, werd ook opgepakt op 12 december maar wist te ontsnappen uit de trein naar Duitsland en heeft zo de oorlog overleefd.

Deze gebeurtenissen hebben heel veel impact gehad op het gezin Breebaart en alle andere nabestaanden. Hun levens zouden nooit meer hetzelfde zijn na dit grote verlies.

In januari was in het Huis van de Stad de Holocaust-tentoonstelling te zien, gemaakt in het kader van 80 jaar vrijheid. Deze tentoonstelling bracht de verhalen van de Joodse gemeenschap in Rijswijk tijdens de Tweede Wereldoorlog in beeld, ter nagedachtenis aan de slachtoffers. Ook veel Joodse kinderen werden door de Duitsers vermoord. Hun namen zijn te lezen via de QR-code op de plaquette van dit monument.

In de Holocaust-tentoonstelling is een aantal verhalen over Joodse kinderen opgenomen. Zo moesten zij naar een speciale Joodse school in Den Haag. Toen Joden niet meer met het openbaar vervoer mochten reizen, moesten Rijswijkse

Joodse kinderen iedere dag een lange wandeling maken naar hun school in Den Haag.

Ook het verhaal van Johnny van Voolen is opgenomen in de Holocaust-tentoonstelling. De 7-jarige Johnny werd in 1942 samen met zijn gezin uit hun huis in Den Haag gezet. Zij trokken daarom in bij een Joods gezin in Rijswijk. Het gezin Van Voolen heeft het huis uiteindelijk in 1943 verlaten en zich gemeld bij de Duitsers. Zij werden naar kamp Vught gebracht. Via kamp Vught kwamen ze op 3 juli 1943 in Westerbork en op 31 augustus 1943 werd Johnny gedeporteerd naar Auschwitz, het concentratiekamp in Polen. Daar werd hij op 3 september, de dag van aankomst, samen met zijn moeder direct vergast. Hij was toen nog maar 7 jaar oud. Zijn vader is een aantal maanden later vermoord in Auschwitz.

Alleen maar omdat ze Joods waren, zijn Johnny van Voolen en zijn ouders vermoord.

Er zijn ook Rijswijkers gesneuveld bij de strijd in voormalig Nederlands-Indië, na de Tweede Wereldoorlog. Een gevoelige geschiedenis, maar dit monument herdenkt ook hen, want ook zij gaven hun leven. Op de plaquette aan de rechterkant van het monument staat "Voor orde en vrede. Wel gestorven, niet vergeten". We mogen ook hun verhalen niet vergeten. Dit jaar gaan we in het kader van 80 jaar vrijheid extra aandacht besteden aan die geschiedenis.

Ik kan nog veel meer vertellen over deze verhalen. Er zijn nog zoveel oorlogsverhalen te vertellen. Het is belangrijk dat we dat doen, want het verdriet dat de oorlog heeft veroorzaakt is vandaag nog zichtbaar. Ook na 80 jaar vrijheid werkt dit door. Onzichtbaar, maar soms ook zichtbaar, bijvoorbeeld bij de nabestaanden van de slachtoffers. Nabestaanden van verzetsstrijders, militaire slachtoffers, Joodse slachtoffers en van gesneuvelden in voormalig Nederlands-Indië. Pim Breebaart die een lezing gaf over zijn ooms en hun vriend, zei tijdens die lezing het volgende: "Het is onze plicht om de verhalen te vertellen, om een volgende generatie op te voeden en te onderwijzen." Daarom vertel ik vandaag een aantal van deze verhalen, jongens en meisjes. Ik wil jullie vertellen hoe bijzonder het is dat wij in vrijheid leven en hoe kort het nog maar geleden is dat mensen in Nederland niet vrij waren.

Op 4 mei herdenken we in Nederland de oorlogsslachtoffers en op 5 mei vieren we de vrijheid. Deze dagen zijn dit jaar extra bijzonder omdat we al 80 jaar in vrijheid leven. Ik wil jullie uitnodigen om op 4 mei stil te zijn en de slachtoffers te herdenken. Dat kan thuis, voor de televisie, maar je kunt ook naar de herdenking komen die we hier, bij dit monument, als gemeente organiseren.

Denk nog eens aan Johnny, of aan Piet, Nol, Pim en Albert. Denk aan alle mensen van wie we de verhalen niet hebben verteld of niet kunnen vertellen. Denk aan alle mensen die hun leven gaven zodat wij vrij mogen zijn.

Dank jullie wel.